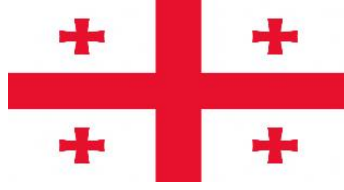

GÜRCİSTAN

GÜRCİSTAN ÜLKE PROFİLİ

A. Genel Bilgiler

Resmi Adı	: Gürcistan Cumhuriyeti
Yönetim Biçimi	: Yarı Başkanlık Tipi Cumhuriyet
Resmi Dili	: Gürcüce
Başkenti	: Tiflis (1,2 milyon)
Etnik Gruplar	: Gürcü (% 84), Azeri (% 7), Ermeni (% 6), diğer (% 3)
Yüzölçümü	: 69.700 km ²
Nüfusu	: 4,5 milyon
Para Birimi	: Lari
Para Birimi Paritesi	: 1 GEL =0,577 USD, 1 GEL =1,28 TL

Kaynak: Trademap ve CIA World Factbook Country Report

B. Temel Ekonomik Göstergeler (2012)

GSYİH	: 14,8 milyar \$
Kişi Başına Milli Gelir	: 5.064 \$
GSYİH Büyüme Oranı	: % 6,6
Enflasyon Oranı	: % -0,8
İşgücü	: 1,9 milyon
İşsizlik Oranı	: % 15
İhracat	: 2,62 milyar \$
İthalat	: 7 milyar \$

Kaynak: Trademap ve CIA World Factbook Country Report

C. Dış Ticaret Verileri

1. Genel Dış Ticaret Verileri

(Milyar \$)	2010	2011	2012	2013
İhracat	1,6	2,1	2,4	1,9
İthalat	5,1	7,1	7,8	6,8
Ticaret Hacmi	6,7	9,2	10,2	8,7
Denge	-3,5	-5	-5,4	-4,9

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı

2. Başlıca İhraç Ürünleri (2012):

GTIP	Ürün	Tutar (Milyon USD)
7202	Ferro Alyajlar	260
3102	Azotlu Mineral ve Kimyasal Gübreler	137
7108	Altın, yarı işlenmiş	87
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze, kuru, kabuklu, kabuksuz)	84
9701	Yağlı boya, karakalem, pastel resimler, kolajlar vb dekoratif plakalar	66

Kaynak: T.C Ekonomi Bakanlığı

3. Başlıca İthal Ürünleri (2012):

GTIP	Ürün	Tutar (Milyon USD)
2710	Petrol ve Bitümenli Minerallerden Üretilen Yağlar; Ham Hariç	948
2711	Petrol Gazı ve Diğer Gazlı Hidrokarbonlar	305
3004	Tedavi-Koruma İlaçları; Doze Edilmiş, Perakende Satılabilir	226
1001	Buğday, Çavdarla Karışık Buğday	225
8517	Telli Telefon-Telgraf İçin Elektrikli Cihazlar	116

Kaynak: T.C Ekonomi Bakanlığı

4. İhracatında Başlıca Ülkeler (2013):

Ülke	Tutar (Milyon USD)
Azerbaycan	228
Ukrayna	191
Türkiye	178
Rusya	146
Ermenistan	140

Kaynak: T.C Ekonomi Bakanlığı

5. İthalatında Başlıca Ülkeler (2013):

Ülke	Tutar (Milyon USD)
Türkiye	1.280
Azerbaycan	638
Ukrayna	594
Rusya Federasyonu	556
Çin	553

Kaynak: T.C Ekonomi Bakanlığı

D. Türkiye – Gürcistan Ticari İlişkileri

1. Türkiye – Gürcistan Arasındaki Karşılıklı Ticaret Verileri (Milyon \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	DENGE	HACİM
2009	766	285	481	1.052
2010	770	291	479	1.060
2011	1.092	314	778	1.406
2012	1.254	180	1.073	1.434
2013	1.246	201	1.045	1.448

Kaynak: TÜİK

2. Ürünler Bazında Türkiye'nin Gürcistan'a İhracatı (2013)

GTIP	Ürün	Tutar (Milyon \$)
39	Plastikler ve mamulleri	148,9
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	119,8
73	Demir veya çelikten eşya	112,5
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	72,2
72	Demir ve çelik	67,2

Kaynak: TÜİK

3. Ürünler Bazında Türkiye'nin Gürcistan'dan İthalatı (2013)

GTIP	Ürün	Tutar (Milyon \$)
72	Demir ve çelik	66,8
31	Gübreler	35,4
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	27,2
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	19,9
23	Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri, hayvanlar için hazırlanmış kaba yemler	13,2

Kaynak: TÜİK

4. Türkiye ile Gürcistan Arasında İmzalanan Yürürlükteki Anlaşma ve Protokoller

Anlaşma	İmza Tarihi
Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması	30.07.1992
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	30.07.1992
İkili Hava Ulaştırma Anlaşması	30.07.1992
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	30.07.1992
Gümrükler Alanında İşbirliği Anlaşması	28.01.2005
4. Karma Ekonomik Komisyon Toplantısı Protokolü	14.09.2005
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması	21.11.2007
Serbest Ticaret Anlaşması	21.11.2007(1 Kasım 2008 tarihinde yürürlüğe girdi.)
Türkiye-Gürcistan Ortaklık Komitesi 1. Toplantısı Mutabakat Zaptı	24.02.2009
Türkiye-Gürcistan Ortaklık Komitesi 2. Toplantısı Mutabakat Zaptı	29.06.2009

5. İzmir – Gürcistan Arasındaki Karşılıklı Ticaret Verileri (Milyon \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	DENGE	HACİM
2009	21,6	18,6	3	37,2
2010	20,3	7,7	12,6	28
2011	27,8	17,8	10	45,6
2012	37	11,4	25,6	48,4
2013	47,8	5,4	42,4	53,2

Kaynak: TÜİK

6. Ürünler Bazında İzmir'in Gürcistan'a İhracatı (2013)

GTIP	Fasıl	Tutar (Milyon \$)
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler; bunların aksam ve parçaları	12
39	Plastikler ve mamulleri	9,2
73	Demir veya çelikten eşya	3,5
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler; bitümenli maddeler; mineral mumlar	2,9
38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	2

Kaynak: TÜİK

7. Ürünler Bazında İzmir'in Gürcistan'dan İthalatı (2013)

GTIP	Fasıl	Tutar (1.000 \$)
78	Kurşun ve kurşundan eşya	1.600
72	Demir ve çelik	1.531
9	Kahve, çay, paraguay çayı ve baharat	1.328
23	Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri; hayvanlar için hazırlanmış kaba yemler	381
51	Yapağı ve yün, ince veya kaba hayvan kılı; at kılından iplik ve dokunmuş mensucat	109

Kaynak: TÜİK

E. Gürcistan ile İlgili Bilinmesi Gereken Diğer Bilgiler

1. Sanayi

Sovyet döneminde ülkenin üretimi Birlik içindeki diğer ülkelerde bulunan fabrikalarda üretilmekte olan parçaların teminine bağlıydı. Bağımsızlığın ardından ülkenin sınai üretimi Sovyet sisteminin parçalanmasından, enerji fiyatlarının pazar ekonomisi koşullarına göre belirlenmesinden ve yatırımlara erişimdeki yetersizlikten şiddetli biçimde etkilenmiştir. SSCB'nin dağılmasından sonra imalat sanayi üretimi sürekli düşüş göstermiştir. İmalat sanayiindeki pek çok sektör verimsiz faaliyet göstermeye devam etmektedir. Ancak başta bağcılık ve şarapçılık olmak üzere gıda işleme ve uçak üretim teknolojileri gibi bazı alanlarda düzelme işaretleri gözlenmektedir.

Gürcistan'ın başlıca sanayi kolları arasında; demir-çelik, demir ihtiva etmeyen metaller, kimyasallar, inşaat malzemeleri, hafif sanayi ve ağaç işleme yer almaktadır. Sanayi sektörü üretiminin %50-60'ı gıda ve diğer hafif sanayi alanlarında gerçekleştirilmektedir. Hükümet bazı önemli tesisleri yatırıma açmış ve özelleştirme, etkisini en fazla küçük ölçekli işletmeler üzerinde göstermiştir.

Sanayi sektörü son yıllardaki reform çalışmaları ve belli başlı önemli işletmelerin özelleştirilmesinden olumlu yönde etkilenmiştir. Gelişmiş ülkelerde büyümenin itici

gücünü oluşturan KOBİ'ler, Gürcistan'da zayıf iş ortamı nedeni ile sınırlı düzeyde kalmaktadır.

Sanayi üretimi geçmişte ülke ekonomisinin kalkınma sürecinde çok önemli bir rol üstlenmiştir. Ancak, 1990'lı yılların başındaki bağımsızlık sonrasında eski SSCB sisteminden ayrılarak serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde yaşanan siyasi ve ekonomik olumsuzluklar hem genel olarak ülke ekonomisinin hem de sanayi sektörünün olumsuz şekilde etkilenmesine neden olmuştur.

Ülkedeki üretim potansiyelinin hızlı düşüşü 1993-1994 yılları arasında kritik bir duruma kadar ulaşmış, bu dönemde sanayi üretiminin yaklaşık %80 oranında azaldığı ve nitelikli iş gücünde büyük kayıp olduğu görülmüştür. Bunun üzerine, 1996 yılından itibaren bir dizi yapısal reform hayata geçirilmiştir. Özelleştirme sürecinin başlatılması, maliye ve döviz sistemlerinin güçlendirilmesi, fiyat istikrarının sağlanması ve dış ticaretin liberalleşmesi ön plana çıkan değişimlerdir.

2000'li yılların başında değişim sürecine hız verilerek, özel sektörün güçlenmesi ve üretim/istihdam imkanlarının artırılması amacıyla yeniden yapısal değişikliklere gidilmiştir. Bunun sonucunda, ülkede serbest piyasa ekonomisinin temel öğelerinin kurulması yönünde olumlu gelişmelerin olduğu görülmektedir.

Üretim tesislerinin özelleştirmesi ve yeni makroekonomik sistem için yasal ortamın oluşturulması gayretleri sürmektedir. Bu kapsamda, yolsuzlukların önlenmesi için yasal düzenlemeler yapılmış, özelleştirme sürecine hız verilmiş ve oldukça liberal bir "Vergi Kanunu" yürürlüğe girmiştir. Yapılan bu düzenlemelere rağmen, üretim sektöründe halen önemli sorunlar mevcuttur.

Üretim tesislerinin önemli kısmı özelleştirilmiş olmasına rağmen, büyük çoğunluğu çalışamaz durumdadır. Ayrıca, modernizasyon yatırımlarının çok düşük olması nedeniyle üretim tesislerinin her geçen gün değer kaybetmesi söz konusudur.

Firmaların bütçe imkanlarının üzerinde borçlu olmaları, yetersiz organizasyon ve idare politikaları, eskimiş üretim teknolojisi ve gelişmemiş altyapı ülkede üretimin gelişmesindeki en önemli engelleri oluşturmaktadır. Ayrıca, elektrik enerjisi temininde yaşanan problemler üretici firmaların faaliyetlerinde ciddi sorunlar yaratmaktadır. Bununla birlikte, 2005 ve 2006 yılları enerji üretimine yönelik önemli projelerin hayata geçirilmeye başlandığı yıllar olmuştur. 2007 de olduğu gibi 2008 yılında da enerji sektöründeki yatırımlara özellikle barajların inşaatı ve enerji taşıma hatlarının inşaatına devam edilmiştir.

Başlıca sanayi kolları arasında demir-çelik, demirdışı metalurji, kimya, gıda, ağaç işleme, makine-metal, inşaat malzemeleri sayılabilir. İmalat sektörü çok az sayıda tesise bağımlı durumdadır. Bu tesislerden Zestaponi Demir Alaşımları İşletmesi ile Rustavi Demir ve Çelik Tesisi ülkenin en önemli iki sanayi kuruluşudur. Zestaponi Demir Alaşımları İşletmesi silikomangan ve ferromangan üretmekte olup, Rustavi Demir ve Çelik Tesisi demir cevherinden dikişsiz boru üretebilecek vasıflara sahiptir.

Diğer önemli tesislerden Çiaturmangan İşletmesi konsantre mangan cevheri, Magneuli İşletmesi bakır konsantresi, Azot Kimya Tesisi ise amonyum nitrat, amonyum sülfat ve diğer gübre çeşitlerini üretmektedir. Tbilaviamsheni Uçak ve Parçaları Üretim Tesisi sipariş alınması halinde uçak parçaları üretmektedir. Ayrıca, Kutaisi Otomobil Fabrikası "Bolero" marka arazi aracı ile sipariş halinde hafif kamyon üretimi yapmaktadır.

Kaspicementi (960.000 ton/yıl) ve Rustavicementi (864.000 ton/yıl) en büyük iki çimento fabrikasıdır. Silikati, Motsemeta ve Artsisviskheoba toplam 55.000 ton kapasite ile 3 büyük kireç fabrikasıdır. Ayrıca, 70 milyon adet kapasiteli tuğla fabrikası, 134 Milyon m² kapasiteli Gardabani karton fabrikası, 4 Milyon m² kapasiteli Tiflis Muşamba Fabrikası ve 19 milyon adet kapasiteli Lilo duvar kağıdı fabrikası mevcuttur. 30 Ekim 2007 tarihinden itibaren Tiflis'te Gürcü Interplast inşaat malzemeleri üretim tesisi hizmete girmiştir. Kendi kategorisinde Kafkasya'da bulunan en büyük fabrika olarak gösterilen ve 20 milyon USD'lık yatırım ile kurulan tesiste 1000 kişi istihdam edilmekte ve gaz ve suya yönelik çeşitli çaplarda plastik borular, metal-plastik profiller, lamine döşemeler, teller vb. üretim yapılabilmektedir. Tesisin öncelikle iç piyasaya yönelik çalışacağı daha sonra Ermenistan, Ukrayna ve Azerbaycan pazarlarını hedefleyeceği belirtilmektedir.

Ülkede son yıllarda yapılan Türk menşeli yatırımlar da sanayi üretimine önemli katkılarda bulunmaya başlamıştır. Bu konudaki detaylar ilerleyen bölümlerde ele alınacaktır.

İmalat sanayi istatistikleri incelendiğinde özellikle gıda işleme ve başta şarap olmak üzere alkollü içecek üretiminin öne çıktığı gözlemlenmektedir.

2. Ulaştırma ve Telekomünikasyon

Avrupa ile Asya arasında bir geçiş konumunda olan Gürcistan, Orta Asya ülkeleri için denize çıkış noktası durumunda olması, tarihi ipek yolu üzerinde bulunması ve bölge ülkelerine ulaşımı sağlayan bir demiryolu ağına sahip olması açısından önemlidir. Ancak gerçekte ülkenin taşımacılık ve haberleşme altyapısı, güvenliği ve ülkeden geçen ticaret hacmi yeterli olmadığından bu avantajı ekonomik olarak kullanamamaktadır.

Ülkenin havayolu ulaşımı, başkent Tiflis hariç çok yetersiz bir durumdadır. Karayolları ulaşımı ise ciddi onarımlara dolayısıyla yatırımlara ihtiyaç duymaktadır. Deniz taşımacılığında Karadenizin doğu kıyılarında bulunan Poti ve Batum limanları önem taşımaktadır. Ülke, 1.612 km uzunluğunda iyi bir demiryolu ağına sahiptir; ancak karayolunda olduğu gibi demiryollarında da ciddi bir onarım ihtiyacı söz konusudur. Ülkenin Azerbaycan ve Ermenistan ile faal demiryolu bağlantısı mevcuttur. Türkiye ile Gürcistan arasında demiryolu bağlantısı kurmak üzere hazırlanan Kars-Tiflis demiryolu projesi sürmektedir.

Avrupa Kalkınma ve Yatırım Bankası-EBRD; Tiflis Havaalanı, karayolları, demiryolları ve sivil havayollarının iyileştirilmesine yönelik altyapı yatırımlarını finanse etmektedir. Karayolları, demiryolları ve limanların iyileştirilmesi için Dünya Bankası da kredi sağlamıştır. Türk firması TAV, Tiflis havaalanında yeni bir terminal inşaatı gerçekleştirmiş ve söz konusu terminal Şubat 2007'de açılmıştır. TAV aynı zamanda Karadeniz'deki tatil beldesi Batum'da da bir havaalanı inşaatı üstlenmiştir. TAV her iki havalanının sırası ile 15 ve 20 yıllık işletmesini de üstlenmiş bulunmaktadır.

Gürcistan, petrol ve gaz boru hatlarının Hazar Denizinden batıya uzandığı yol üzerinde önemli rol oynamaktadır. Nisan 1999'da Azerbaycan'ın başkenti Bakü, Gürcü limanı Supsa arasında bir petrol boru hattı açılmıştır. Söz konusu boru hattının kapasitesi 145.000 varil/gün olup, Azerbaijan International Operating Company-AIOC tarafından çıkarılan petrolün taşınmasını sağlamaktadır. 2003 yılı Mart ayında ise Azerbaycan Şah Deniz gazının geliştirilmesi ve Şah Deniz gazının Gürcistan üzerinden Erzurum'a ulaştırılmasını sağlayacak ortak bir boru hattının inşaatı için alınan izin onaylanmıştır. Güney Kafkasya Boru Hattı projesi olarak bilinen söz konusu

projenin maliyeti, 3,2 milyar ABD Doları tutarında olup, gazın Türkiye'ye ulaştırılması 2007 Mart ayında gerçekleştirilmiştir. Mayıs 2005'te Gürcistan, Azerbaycan ve Türkiye devlet başkanları Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) boru hattının resmi açılışını yapmıştır. Bu kapsamda Gürcistan'ın transit bedellerinden yılda yaklaşık 50 milyon \$ kazanması beklenmektedir. Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı aynı zamanda Gürcistan'ın Rusya'dan enerji ithalatına bağımlılığını da azaltacaktır.

Gürcistan, Sovyetler Birliği'nden zayıf bir telekomünikasyon sistemi devralmıştır. Sabit telefon hattı sayısı 2004'te 532.800 iken, 2007'de 544.000'e yükselmiştir. Çoğu hat iyi çalışmasa da, yapılan acil yatırımlar sonucu uluslararası telefon bağlantılarında iyi sonuçlar elde edilmiştir. Ancak Gürcistan ile uzun mesafe görüşmeleri yapmak hala güçtür.

Sabit hatlardaki sorunlar ülkede mobil telefon altyapısının gelişmesi sonucunu doğurmuştur. Mobil telefon abonelerinin sayısı 2004 yılında 600.000 iken 2007 yılında 2,4 milyona ulaşmıştır.

Ülkede halihazırda 3 mobil telefon operatörü bulunmaktadır: TeliaSonera adlı İsveç-Fin ortaklığındaki bir operatör tarafından kontrol edilen Geocell, bir grup Amerikan şirketinin mülkiyetindeki MagtiCom ve Rus VimpelCom mülkiyetindeki Mobitel.

3. Enerji

Gürcistan enerji kaynaklarının çoğunu ithalat yoluyla sağlamaktadır. Enerji alanındaki dışa bağımlılığı ülkenin ekonomik sorunlarının temel nedenidir. Yaz aylarında elektrik üretiminin artmasına bağlı olarak başta Türkiye olmak üzere çeşitli ülkelere elektrik ihracatı gerçekleştirilmektedir. Buna rağmen, ülkenin enerji üretimi kendi ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır. Ülke, hidroelektrik enerjisi üretiminde önemli potansiyele sahip olmasına rağmen, 100-160 milyar kw saatlik kapasitesinin yalnızca %10'unu kullanmaktadır. Bu nedenle başta doğal gaz olmak üzere enerji ihtiyaçlarının çoğunluğunu Rusya, Türkmenistan ve Azerbaycan'dan ithalat yolu ile karşılamaktadır. Gürcistan, diğer eski Sovyet Cumhuriyetlerine benzer biçimde enerjinin verimsiz ve savurgan tüketimi nedeni ile sorunlar yaşamaktadır. Ekonomideki en önemli sorunlardan biri, enerji ithalatına bağlı borç problemidir.

Ekonomi önemli oranda Rusya ve Türkmenistan'dan ithal edilen doğal gaza bağımlıdır. Bu bağımlılık, ekonomik yük oluşturmakla beraber enerji güvenliğini de tehdit eden bir konumdadır. 23 Ocak 2006 tarihinde Rusya'dan Gürcistan'a doğal gaz taşıyan boru hattında meydana gelen patlama sonucu Gürcistan bir süre enerji krizi yaşamıştır. Bu nedenle doğal gaz kaynaklarını çeşitlendirmeyi hedeflemektedir. Şah Deniz gazını ve Azerbaycan'daki gaz sahalarını Erzurum'a ulaştıran Güney Kafkasya Boru Hattı 2007 yılı Mart ayında çalışmaya başlamıştır.

Enerji sektöründe kamu kesiminin varlığının devam etmesi, enerji tüketiminin devlet tarafından sübvansede edilmeye devam edeceği anlamına gelmektedir. Ülkede uygulanmakta olan düşük enerji fiyatları ve borçların geciktirilmesi enerji kaynaklarının düzgün yönetimini engellemektedir.

Enerji sektöründe yapılması gereken reformların gecikmesi, yatırımcıların sektöre olan ilgisizliği, özelleştirmede yaşanan sıkıntılar, enerji tüketimini bedellerinin ödenmesinde yaşanan sorunlar, elektrik hatlarına yapılan sabotajlar Gürcistan enerji sektörünün karşı karşıya olduğu başlıca problemlerdir.

Ülkenin petrol ve doğalgaz rezervleri oldukça sınırlıdır. Gürcistan'da çıkarılan başlıca madenler magnezyum ve perlitir. Dünyadaki en zengin manganez yatakları Gürcistan'ın Chiatura bölgesindedir. Öte yandan, tespiti yapılmış 450 civarında maden

rezervi olduğu ifade edilmektedir. Ülkenin taşkömürü rezervi 350 milyon ton, demir rezervi 16 bin ton, bakır rezervi ise 670 bin ton'dur. Çinko, kurşun ve altın çıkartılan diğ er madenlerdir.

Gürcistan'ın diğ er bir önemli doğ al kaynağı ormanlarıdır. Özellikle Kafkas Dağ ları eteklerinde yoğunlaş an ve çok çeş itli ağ aç ları bünyesinde barındıran ormanların toplam alanı 3 milyon hektar civarındadır. Ülkenin ihracat potansiyelinde özellikle kereste önemli bir konuma sahiptir.

Ülkenin doğ al gaz tedarikçisi Rusya Federasyonu iken, iki ÷lke arasında 2006 yılında yaş anan gerginliğin sonuç ları bu alanda da kendini göstermiş ve Rusya'nın doğ algaz fiyatını 110 \$/bin m³'ten 235 \$/bin m³'e yükseltmesi sonucu alternatif kaynak arayışı başlamış tır. Bu çerçevede, Azerbaycan'dan Ş ah Denizi doğ al gazının ithal edilmesi kararlaştırılmış tır. Gürcistan'da, Azerbaycan'dan 120 \$/1.000 m³ fiyat seviyesinden alınan gazın dağı tımını 12 Ocak 2007 tarihinde başlamış tır.

4. Bankacılık

Gürcistan bankacılık sisteminde toplam 20 banka bulunmaktadır. Bunlardan 18 yerli banka, diğ er ikisi ise Azerbaycan ve Türk banka ş ubeleridir. Ayrıca ticari bankalara ait 683 kurum faaliyette bulunmaktadır (124 ş ube ve 540 hizmet merkezi). Anılan dönemde Gürcistan'da HSBC Georgia ve Progress Bank faaliyete başlamış tır. Faaliyete başlayan HSBC Georgia'nın hisselerinin %70'i HSBC Avrupa bankasına, diğ er %30 ise Wings Establishment şirketine aittir. Progress Bankın ise hisselerinin %100 ü Kala Capital A.Ş. ye aittir. Son yıllarda Gürcistan'da bankacılık sektörünün diğ er sektör lere göre daha hızlı artış göstermekte olduğu tespit edilmektedir. Sektördeki canlılık kendini hem döv iz hem yerel para cinsinden tutulan mevduatlarda hem de kullanılan ticari banka kredilerinde göstermeye devam etmektedir.

Bir taraftan bankalarda uygulanan risk yönetiminde geliş me sağ lanması diğ er taraftan yeni kredi verilmesi anında söz konusu olan maliyetlerin düş mesi sonucunda 2007 yılında baş latılan uzun vadeli kredi kullanımı son dönemde de devam etmektedir. Kullanılan kredilerin %70'i uzun vadeli kredilerdir.

Kredilerin kullanımına bakıldığında, genel anlamda tarım, inş aat sektörü, ticaret ve hizmet sektörü, haberleş me ve ulaştırma sektörüne kredi verildiği kaydedilmektedir. Verilen kredi toplamının %80'i sanayi, inş aat ve ticaret alanlarına yönelik olmuştur.

5. Doğ rudan Yabancı Sermaye Yatırımları

- Yabancı Yatırım Mevzuatı

12 Kasım 1996 tarihinde onaylanan "Yatırımların Teş viki ve Korunması Kanunu" ile yabancı yatırımlar garanti altına alınmış tır. Söz konusu Kanun uyarınca Gürcü vatandaşların yatırımlarına tanınan hak ve kolaylıkların aynılarının yabancı yatırımlara da tanınması öngör÷lmektedir. Yüzde yüz yabancı sermayeli firma kurulabilmektedir. Yabancı yatırımcılar vergi mükellefiyetlerini yerine getirdikten sonra faaliyet karını iflas veya mahkeme kararı gibi durumlar hariç, sınırlama olmaksızın yurtdış ına transfer etme hakkına sahiptir. Parlamentoda yatırımcı aleyhine bir kanun değ iş ikl iğ i yapılması halinde önceden kazanılmış hakların 10 yıl süre ile devam edecek olması önemli bir husustur. Yatırımların Gürcistan hükümeti tarafından kamulaştırılması durumunda

yatırımın reel piyasa değerinin ödenme zorunluluğu, anlaşmazlık hallerinde ise yatırımcının Gürcistan mahkemelerine veya uluslararası tahkim kuruluna başvurma hakkı bulunmaktadır. Yatırımcı tazminat bedelini serbestçe transfer hakkına sahiptir. Yabancı yatırımcıların tarım arazisi satın alması yasaklanmış, 49 yıllığına kiralanmasına olanak tanınmıştır.

Gürcistan kanunlarına göre nükleer, biyolojik ve kimyasal silah üretimi, kenevir ve haşhaş ve diğer narkotik malzemelerin üretimi gibi sınırlı alanlarda yatırım yapılmasına izin verilmemektedir. Yatırımcılara yönelik bir teşvik sistemi bulunmamaktadır.

6. Dış Ticaret Politikası ve Vergiler

a. Dış Ticaret Politikası

Liberal bir dış ticaret rejimine sahip olan Gürcistan, 2006 yılından itibaren gümrük prosedürlerini basitleştirmeye başlamıştır. 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren yürürlüğe giren yeni Gümrük Kanunu kapsamında gümrük işlemlerinde çeşitli değişiklikler olmuştur. Bunlardan en dikkat çekici olanı “garanti belgesi” uygulamasının başlatılması olmuştur. Yeni gümrük işlemleri ile ilgili olarak özellikle taşımacılık firmalarımızın ve araç sürücülerinin tedbirli olması gereklidir.

Gümrükler ile ilgili hususlarda önceden bilgi alınarak hareket edilmesi önemle tavsiye edilmektedir. Bu amaçla Gürcistan Maliye Bakanlığı Gelirler İdaresi bünyesinde Gümrük Acil Hattı (077) oluşturulmuş olup, görüşmeler ücretsizdir. Ayrıca, www.customs.gov.ge internet sitesinden de bilgi alınabilmektedir.

b. İthalat Rejimi

İthalat işlemleri için Gürcistan Dış Ticaret Mevzuatı kapsamında talep edilebilecek bilgi ve belgeler ise şunlardır:

*Gümrük işlemleri için yetki belgesi (önceki mevzuata göre gümrük işlemlerini yürütecek aracının mevcudiyeti zorunlu olmakla birlikte, yeni prosedürde bu zorunluluk bulunmamaktadır).

*Taşıma belgeleri (CMR ya da TIR Karnesi),

*Ticari ilişkilerde bulunan taraflar arasındaki anlaşma,

*İthalatçının vergi mükellefi olduğuna dair resmi belge,

*Fatura,

*Menşe sertifikası,

*Uygunluk sertifikası (ithalatı yapılan mal için uygunluk sertifikası gerekiyorsa),

*Lisans veya izin belgesi (ithalatı yapılan mal için özel izin veya lisans gerekiyorsa),

*Veteriner Belgesi (önceden hayvansal ve bitkisel ürünler için ayrı ayrı istenen belgeler tek dokümanda birleştirilmiştir).

*Petrol ürünleri, akaryakıt, tütün mamulleri, alkollü içkiler, renkli ve renksiz hurda metal, otomobil vb. bazı ürünlerde hem ithalatta hem ihracatta bandrol ve özel izin uygulamasına tabidir.

Gümrük vergisinden muafiyet:

Özel şahıslar için 24 saatlik zaman zarfında:

1. 200 GEL'e kadar değerinde ve toplamda 5 kilograma kadar meyve, sebze, kuru meyve, süt ve süt ürünleri, makarna ve benzer hazır yiyecekler, fındık, şeker, bayram şekeri ve diğer unlu mamuller, sucuk, maya gibi gıda malzemeleri.

2. 300 GEL'e kadar değerinde (hava yoluyla gelen özel şahıs için maksimum 1.500 GEL değerinde) ve toplamda 50 kilograma kadar değişik çeşitlerde özel ihtiyaç malzemeleri.

3. Her türlü alkollü içecekler için maksimum 2 litre ve 200 dal sigara. Bu madde 18 yaşından küçük özel şahısların ithalat yapmasını kapsamamaktadır.
4. Yabancı ülkede 6 aydan fazla kalan özel şahıslar (Gürcü vatandaşları) gümrük bedeli ödemedi 7500 GEL'e kadar değerdeki şahsi malzemelerini ülkeye ithal edebilmektedirler.
5. Yabancı ülkede Gürcistan adına diplomat olarak veya konsolosluk birimlerinde çalışanlar, görev değişikliği olduğu zaman aile başına 1 adet ulaşım aracı, 1 adet buzdolabı, 1 adet televizyon ve 1 adet bilgisayarlarını ülkeye gümrüksüz getirebilmektedirler.
6. Yabancı ülkeden daimi olarak ülkeye giriş yapan kişiler mobilya, aile başına 1 adet ulaşım aracı, ev eşyalarını ve benzeri şahsi malzemelerini gümrük bedeli ödemedi 1000 GEL'e kadar değerdeki şahsi malzemelerini ülkeye ithal edebilmektedirler.

c. Tarifeler ve Diğer Vergiler

Gürcistan, 1 Eylül 2006 tarihinden itibaren yeni gümrük vergisi oranlarını uygulamaya koymuştur. Yeni gümrük vergisi oranları ülkenin ekonomik açılım gayretleri çerçevesinde belirlenmiştir. Bu kapsamda birçok ürünün gümrük vergisi sıfırlanmıştır. Gümrük vergisi sıfırlanmayan ürünler için uygulanan gümrük vergisi oranları %5 veya %12 olarak uygulanmaktadır.

Türkiye ve Gürcistan arasında 21 Kasım 2007 tarihinde imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması'nın 1 Kasım 2008 tarihinde yürürlüğe girmesi ile birlikte iki ülke arasındaki ticaret tercihli olarak yürütülmeye başlanmıştır. Bu itibarla aşağıdaki tabloda belirtilen tarım ürünleri dışında, Türkiye Cumhuriyeti menşeli ürünlerin Gürcistan'a girişinde uygulanan gümrük vergileri ve eş etkili vergiler Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kaldırılmıştır.

Serbest Ticaret Anlaşmasına Göre Gümrük Tarifesine Tabi Türk Ürünleri	
CN Kodu	Ürün Tanımı
01 05	Canlı kümes hayvanları horozlar, tavuklar ("Gallus Domesticus" türü) ördekler, kazlar, hindiler ve beç tavukları gibi evcil türler
02 04	Koyun ve keçi etleri (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)
04 01	Süt ve krema (konsantre edilmemiş, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeleri içermeyenler)
04 07	Kuş ve kümes hayvanlarının yumurtaları (kabuklu,taze,dayanıklı hale getirilmiş veya pişirilmiş)
04 09	Tabii bal
07 02	Domates (taze veya soğutulmuş), (sadece 1 Haziran-31 Ekim döneminde)
07 11	Geçici olarak konserve edilmiş fakat bu halleriyle derhal yenilmeye elverişli olmayan sebzeler (örneğin; kükürtdioksit gazı kullanılarak salamurada, kükürtlü su içinde veya diğer koruyucu eriyikler içinde)
08 02	Diğer kabuklu meyvalar (taze veya kurutulmuş)(kabuğu çıkarılmış veya soyulmuş olsun olmasın)
08.05 (0805.50 hariç)	Turunçgiller (taze veya kurutulmuş)
08.06 (0806.20 hariç)	Üzümler , taze

0808.10	Elma, taze
08 12	Geçici olarak konserve edilmiş fakat bu halleri ile derhal yenilmeye elverişli olmayan meyvalar ve sert çekirdekli meyvalar (örneğin; kükürtdioksit gazı kullanılarak salamurada, kükürtlü su içinde veya diğer koruyucu eriyikler içinde)
09 02	Çay (aromalandırılmış olsun olmasın)
24 01	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri
24 02	Tütün veya tütün yerine geçen maddelerden yapılmış purolar, uçları açık purolar, sigarillolar ve sigaralar

Gürcistan Osetya sorunundan sonra Bağımsız Devletler Topluluğu'ndan ayrılmıştır. BDT ülkelerinden ithalatta gümrük vergisi muafiyeti artık bulunmamaktadır. Gürcistan'ın üçüncü ülkelerden ithalatta uygulamakta olduğu gümrük vergisi oranları AB Pazara Giriş Veri Tabanından (<http://mkacdb.eu.int/mkacdb2/indexPubli.htm>) temin edilebilmektedir.

İthal edilen ürünler %18 oranında KDV'ye tabidir. Gelir vergisi, kurumlar vergisi, KDV, gümrük vergisi gibi başlıca vergilere ilave olarak tüketim, mülkiyet, toprak kullanım vergisi gibi vergi türleri de uygulanmaktadır.

Vergi Tür ve Oranları

Vergi Türü	Oran
Gelir Vergisi	Özel şahıslar için %25.
KDV	%18 (Yıllık cirosu 100 bin GEL'in altında olan girişimler KDV mükellefi olmamaktadır).
Kurumsal Kazanç Vergisi	%15
İstihdam Vergisi	%25 (İşveren tarafından ödeniyor).
Emlak Vergisi	Kurumlar için yıllık %1. Özel şahıslar bir önceki yılda elde ettikleri kazanç 40 bin GEL'in üzerinde olması halinde emlak vergisi mükellefi olmaktadır.
Eğlence Merkezi ve Kumarhane Vergisi	%20 (Ayrıca, masa başına yıllık 500-10.000 GEL arası vergi alınmakta, yerel yönetimlerin 3 aylık bazda tahsil ettiği harçlar söz konusu olmaktadır).
Bandrol ve Lisans (petrol, şeker ve alkollü içecekler için).	0,5 – 20 GEL

Kurumlar vergisi Ocak 2008'de %20'den %15'e düşürülmüştür. Gelir ve sosyal vergi tek vergi haline getirilerek %25 olarak belirlenmiştir. Şubat 2008'de bu oranın 2012 yılı sonuna kadar aşamalı olarak %15'e düşürüleceği ilan edilmiştir. İstihdam vergisi % 20 oranında uygulanmaktadır.

Alkollü içecekler, etil alkol, otomobiller için lastikler ve havyar gibi bazı ürünlerin ithalatı %5 ila %100 oranında değişen oranlarda tüketim vergisine tabidir. Gümrük hizmetleri için %0,2 oranında bir harç alınmaktadır. Parlamento, Devlet Gümrük İdaresini gerektiğinde 6 ayı geçmeyecek şekilde özel ve mevsimsel vergiler uygulamakla yetkilendirmiştir.

Yatırım malları, yedek parça ve girdilere uygulanan ithalat vergisi %5'tir. Buğday, bebek maması, diyabetik yiyecekler ve insani yardımlar ithalat vergisinden muaftır. Ayrıca yabancı yatırımcıların şahsi malları ve üretimde kullanılacak ekipmanlar da vergiden muaftır.

Yolcu otomobillerinin ithalatı sabit bir orandan vergilendirilmektedir. Yolcu otomobillerinin ithalinde gümrük vergisi ve KDV uygulaması bulunmamaktadır.

Üçüncü Ülkelerden İthalatta Gümrük Tarifelerinden Muaf Olan Mallar

- Elektrik üretim şirketleri için doğal gaz
- Sigaralar
- Buğday, bebek mamaları ve diyabetik gıda ürünleri
- İhracata yönelik üretim için ham madde
- Sağlık Bakanlığı ve Tarım ve Gıda Bakanlığı tarafından onaylanan listede belirlenen 16 eczacılık ürünü
- 300 Lariyi geçmeyen değerdeki ürünler
- İnsani yardımlar
- Bağışlarla finanse edilerek ithal edilen ürünler ya da %25'i bağışlardan oluşup yabancı devletler ya da uluslararası örgütler tarafından tahsis edilen ayrıcalıklı krediler yardımıyla ithal edilen ürünler
- Diplomatik misyonların malları
- Havacılık yakıtları, yağlayıcı maddeler ve uluslararası uçuşlarla ilgili diğer teknik ürünler
- Gürcü vatandaşlarının yurtdışında yayımlanan bilimsel ve edebi nitelikteki eserleri

Gümrük vergisinden muafiyet:

Özel şahıslar için 24 saatlik zaman zarfında:

1. 200 GEL'e kadar değerinde ve toplamda 5 kilograma kadar meyve, sebze, kuru meyve, süt ve süt ürünleri, makarna ve benzer hazır yiyecekler, fındık, şeker, bayram şekeri ve diğer unlu mamuller, sucuk, maya gibi gıda malzemeleri.
2. 300 GEL'e kadar değerinde (hava yoluyla gelen özel şahıs için maksimum 1.500 GEL değerinde) ve toplamda 50 kilograma kadar değişik çeşitlerde özel ihtiyaç malzemeleri.
3. Her türlü alkollü içecekler için maksimum 2 litre ve 200 dal sigara. Bu madde 18 yaşından küçük özel şahısların ithalat yapmasını kapsamamaktadır.
4. Yabancı ülkede 6 aydan fazla kalan özel şahıslar (Gürcü vatandaşları) gümrük bedeli ödemediği takdirde 7500 GEL'e kadar değerindeki şahsi malzemelerini ülkeye ithal edebilmektedirler.
5. Yabancı ülkede Gürcistan adına diplomat olarak veya konsolosluk birimlerinde çalışanlar, görev değişikliği olduğu zaman aile başına 1 adet ulaşım aracı, 1 adet buzdolabı, 1 adet televizyon ve 1 adet bilgisayarlarını ülkeye gümrüksüz getirebilmektedirler.
6. Yabancı ülkeden daimi olarak ülkeye giriş yapan kişiler mobilya, aile başına 1 adet ulaşım aracı, ev eşyalarını ve benzeri şahsi malzemelerini gümrük bedeli ödemediği takdirde getirebilmektedirler.

Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları ve Preferanslar

Gürcistan'ın taraf olduğu en önemli bölgesel ticaret sistemi olarak BDT ülkeleri (Moldova, Kazakistan, Rusya Federasyonu, Azerbaycan, Ermenistan, Belarus, Ukrayna, Özbekistan, Tacikistan, Kırgızistan) arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması görülmektedir. Söz konusu Anlaşma 1994 yılında sonuçlandırılmıştır ve Gürcistan bu Anlaşma çerçevesinde Azerbaycan ve Ukrayna ile 1996'da, Ermenistan ile 1998'de, Kazakistan ile 1999'da ve Türkmenistan ile 2000'de Serbest Ticaret Anlaşmaları yapmıştır. Bu Anlaşmaların tamamı DTÖ'ye bildirilmiştir.

BDT Ülkeleri STA, sadece mal ticaretinin serbestleştirilmesini içermemekte, aynı zamanda hizmet ticaretini, işgücünün dolaşımını, devlet alımlarını ve mali konuları da (sermaye ve para transferi, bankacılık) kapsamaktadır. Her ülkenin en az altı ay öncesinden bildirim yapmak ve tüm yükümlülüklerini yerine getirmek koşulları ile ayrılabilirdiği Anlaşma çerçevesinde anlaşmazlıkların halli için “BDT Ülkeleri Özel Komitesi” bulunmaktadır.

Anlaşma çerçevesinde, tüm sektörlerde BDT ülkeleri arasındaki ticarete tüm ürünlere ait gümrük vergileri ve eş etkili vergiler sıfırlanmıştır. Ülkeler kendi aralarında yaptıkları protokoller aracılığı ile bazı hassas ürünlere istisnai düzenlemelere gidebilmektedirler. Bu şekilde Gürcistan’ın yapmış olduğu tek protokol Rusya Federasyonu ile olup, negatif listede her iki taraf için tütün, etil alkol ve yüksek oranlı etil alkol içeren içkiler, Gürcistan için şeker, Rusya Federasyonu için ise bira bulunmaktadır. Bahsekonu negatif listelerin 2012 yılına kadar geçerli olduğu öğrenilmiştir. Gürcistan’ı etkileyen bir diğer istisnai düzenleme de Azerbaycan’ın alkollü içki ithalatına koyduğu kotadır.

BDT Ülkeleri STA kapsamında menşe kurallarınının 2000 yılında yeniden düzenlendiği ve bilinen uygulamalardan farklı olduğu bildirilmektedir. Mevcut uygulamaya göre bir ürünün menşe kazanması için maliyetinin içinde %50’den fazla oranda o ülke menşeli girdi bulunması gerektiği belirtilmiştir.

Gürcistan’a Rusya Federasyonu tarafından 2006 yılından bu yana uygulanmakta olan ekonomik ambargo, şarap, maden suyu, sebze ve meyve ürünlerini içermektedir. Gürcistan ekonomisine ciddi zarar veren uygulamaya esas olarak sağlık nedenleri gösterilmektedir.

Ayrıca, Gürcistan ile Avrupa Birliği (AB) arasında bir STA sonuçlandırılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Konu ile ilgili olarak AB tarafı bir fizibilite çalışması yürütmektedir. Gürcü yetkililer bu çalışmanın önümüzdeki aylarda sonuçlandırılmasının beklendiğini bildirmektedirler. Söz konusu Anlaşmanın içeriği netleşmemekle birlikte, mal ve hizmet ticaretinin yanısıra fikri mülkiyet hakları ve mali konuları da kapsamının öngöröldüğü öğrenilmiştir.

Diğer taraftan, Gürcistan ile ABD arasında STA imzalanmasına yönelik görüşmelerin kesildiği, Hindistan ve Körfez İşbirliği Konseyi ile taslak metin teatileri yapıldığı, Kanada ile görüşmelerin başlamasının beklendiği, EFTA nezdinde yapılan girişimin ise henüz yanıtlanmamış olduğu ifade edilmektedir.

d. Tarife Dışı Engeller

Özel izne tabi tutulan maddeler:

1. Değerli metaller, kıymetli mallar, taşlar, el işlemleri, antika mallar ve sanat eserleri, haçlar, resimler ve heykellerin ülkeye giriş-çıkışları Gürcistan Kültür, Eserleri Koruma ve Spor Bakanlığı’nın özel iznine tabidir.

2. Ağaç ve orman ürünlerinin ihracatı için ihracatçının lisans sahibi olması ve Çevre Bakanlığı’nın iznini alması gerekmektedir.

3. Aynı şekilde her türlü silah, silah yapımı için gerekli malzeme, mühimmat, yanıcı maddeler, narkotik, psicotropik, zehir içeren, radyoaktif maddeler, yüksek frekanslı radyo-elektro cihazlar, muhabere vasıtaları, canlı hayvan ve kuşlar ve bitkiler izne tabidir.

4. İlaç, tıbbi malzeme, aşı, laboratuvar kimyasalları vb. maddelerin ithalatı için Sağlık Bakanlığı izni gerekmektedir.

5. 30 bin GEL’den fazla nakit paranın (değerli kağıtların) veya değerinde dövizin ülkeye sokulması ve ülkeden çıkarılması (gümrükten geçerken) beyannameye tabidir.

Özel şahıslar gümrük beyannamesini Gürcüce, Rusça veya İngilizce olarak doldurabilmektedirler. Değeri 300 GEL’den fazla olan şahsi eşyalar gümrük

beyannamesine tabi olup, Şu Şekilde vergilendirilmektedir: Gümrük Vergisi (malın cinsine göre %0'dan %12'ye kadar) ve KDV %18.

7. Pazar ile İlgili Bilgiler

Tüketiciler Tercihleri

Kırsal bölgelerde yaŐayanlar nüfusun %47,7'si olup; gıda harcaması dışında sadece zorunlu giyim eşyası ve ayakkabı için harcama yapmaktadırlar. Őehirlerde ise artan gelir düzeyi nedeniyle perakende sektörü geliŐmekte olup; tüketiciler harcamaları artmaktadır. Buralarda son yıllarda yabancı yatırımlarda görülen artıŐla birlikte küçük bir orta sınıf ve elite bir kesim oluŐmaya başlamıştır. Bu kesim daha büyük alım gücüne sahiptir ve daha fazla kiŐisel harcamalara ve moda ürünlere yönelmektedir.

Başkent Tiflis, gelir düzeyinin en yüksek olduğu, tüketiciler harcamalarının en fazla yapıldığı bölgedir. Nüfusun, %50'si burada olup; 2006 yılında yapılan harcama miktarı 2 milyar Dolar'dır. Tüketiciler harcamalarının en düşük olduğu bölge ise Rachkhumi ve Kuemo Suaneti bölgesidir.

Orta yaş grubu, 35-39 yaş arası nüfusun en yüksek gelire sahiptir. Bu kesimin %16'sı yıllık 5.000 Dolar ve üzeri gelire sahiptir (2007). En yüksek gelire sahip olanlar içinde % 28'lik kısım (2007 yılında, 50.000 Doların üzerinde gelire sahip olmuŐlardır) ise nüfusun % 0,4'n oluşturmaktadır. Bu kesim lüks ve markalı ürünlere düŐkündür. Pahalı ve moda olan ayakkabı ve giyim eşyalarını satın almaktadır.

15-34 yaş arası nüfusun (nüfusun üçte birini oluşturan en kalabalık kesim)'in gelir düzeyi 750-3.000 Dolar arasındadır. Bu grup; gelir düzeyi düşük, iŐsiz, öğrenciler ve düşük gelirli iŐlerde çalıŐan kesimden oluŐmaktadır. Buna karŐılık ailelerinden para alan bu kesim, moda düŐkün olup, ayakkabı ve giyim eŐyalarına harcama yapan kesimdir. GörünüŐe önem vermekte olup; batı markalarının benzerleri olan ucuz in, Rus malı ürünleri satın almaktadırlar.

Gürcü halkı bir mala olan tercihlerini deĐiŐtirme eğilimine sahip değildirler. Reklam, Gürcistan pazarı için önemli bir faktördür. Gürcü halkının tutuculuğuna göre pazara en önce girenin daha avantajlı olma durumu göz önüne alınmalıdır.

Kişi baŐı gelir uluslararası standartlara göre düşük bir seviyededir. Son yıllardaki hızlı ekonomik büyümeye rağmen ülke genelinde işsizlik oranı ve fakirlik üst düzeylerdedir. Halen ülkenin üçte biri fakirlik seviyesinde yaşamaktadır. lke nüfusunun %48'i kırsal kesimlerde yaşamaktadır ve çoğunlukla gıda, giyim ve ayakkabı gibi zorunlu ihtiyaçlarının dışında alım yapmamaktadır. Bunun yanında nüfusun %52'sinin yaŐadıĐı kentlerdeki perakende sektöründe yaşanan önemli gelişmeler tüketiciler harcamalarını ciddi oranda artırmıŐtır.

Nüfusun en yüksek gelire sahip grubunun %15,9'u 35-39 yaş grubu insanlardan oluŐmakta ve 5.000 Doların üzerinde yıllık gelirlere sahiptirler. Bu yaş grubundaki tüketiciler batı tarzında ev dekorasyonuna ilgi duymaktadırlar. En yüksek gelire sahip grubun %28'i yıllık 50.000 Doların üzerinde gelire sahiptir. Bu gruptaki tüketiciler lüks, markalı ve pahalı ürünleri tercih etmektedirler. Bu tüketiciler grubunun toplam nüfusa oranı %0,4 olduğu için çok geniŐ dar bir pazar olarak nitelendirilebilir.

Nüfusun çoğunluğu 15-34 yaş grubunda yer almaktadır ve kişi baŐı gelir seviyesi 750 Dolar ile 3.000 Dolar arasında deĐiŐmektedir. Bu grupta çoğunlukla öğrenciler, iŐsiz veya düşük gelirli iŐlerde çalıŐan insanlar yer almaktadır. Fakat bu yaş grubunda yaşayan tüketicilerin çoğu ailelerinden finansal destek aldıkları için gelirlerini rahatlıkla giyim, aksesuar ve eğlenceye harcayabilmektedirler. Dış görünüŐe önem veren ve batı markalarına düŐkün olan bu gruptaki tüketiciler çoğunlukla in ve Rus yapımı ucuz malları tercih etmektedirler.

Gürcistan'da tüketim harcamalarının en önemli etmeni gelir düzeyidir. Bu ülkeye yapılacak ihracatta en çok dikkat edilmesi gereken husus o yörede yaşayan insanların gelir düzeyleri ve tüketim tercihleridir.

- **Pasaport ve Vize İşlemleri**

Türk vatandaşları için ülkeye 90 güne kadar vizesiz giriş hakkı bulunmaktadır. 90 gün sonrası için vize gerekmektedir. Vize formunun doldurularak 1 fotoğraf ve vize harcı yatırılması suretiyle ülke temsilciliklerine başvurmak yeterlidir. Diğer bir yerden Sarp sınır kapısından (Artvin-Hopa) yapılacak çıkışlarda da sınırlarda bekletilmeksizin vize verilmektedir. Buradaki vize harcı diğerlerine göre daha ucuzdur.

8. Görüşler

Gürcistan ekonomisinde temel dengeler yerine oturmuştur. Para piyasaları eksikliklerine rağmen istikrarlıdır. Ticari açıdan Doğu Bloku ülkelerine göre daha canlıdır. Halkı serbest ekonomiye daha çok uyum sağlamıştır. Başta Azerbaycan ve Ermenistan olmak üzere Rusya ve tüm bölge ülkelerinin ticaret için buldukları bir kavşak ülkedir. Mütevazı ücret düzeyi, eğitilmiş ve çalışma disiplinine sahip bir nüfus avajına sahiptir. Serbest piyasa ekonomisine geçme çabası içerisinde olan bu ülkenin gerekli üretim tesislerine sahip olabilmesi için sermaye ve yatırım yapacak girişimcilere ihtiyacı bulunmaktadır. Ülkemiz ile komşu olması ve iyi ilişkiler içerisinde bulunması açısından Türkiye için yeni fırsatlar taşımaktadır.

Gürcistan Türkiye için Kafkasya ve Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine açılan kapı durumundadır. Ülkede iş yapmayı planlayan girişimcilerin uzun vadeli düşünerek hareket etmeleri gerekmektedir.

Gürcistan, tarih boyunca etkisini yakından hissettiği coğrafi konumunu ekonomik ve ticari anlamda kullanmak ve bir geçiş ülkesi olma durumunu pekiştirmek yolundaki çabalarına devam etmektedir. Bu çerçevede, bir ucu ülkemizde Karadeniz Otobanı'na diğer ucu ise Azerbaycan'a ve oradan Orta Asya'ya kadar bağlanan Tiflis-Batum karayolunun yenilenmesi, ülkenin güneyinden geçen yolun onarımı, Kars-Tiflis demiryolu ve Milenium Chalange projesi çerçevesinde gerçekleştirilen Gürcistan'ın doğusundan geçen karayolu inşaatı gibi önemli projelerin önümüzdeki bir kaç yıl içinde bitirilmesi hedeflenmektedir.

Ayrıca, BTC boru hattı ve doğal gaz boru hattı, elektrik nakil hatları vasıtası ile bu konum enerji alanında da kullanılmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda, ülkedeki su kaynaklarının potansiyelin oldukça altında değerlendirildiği gerçeğinden hareketle HES inşaatına öncelik verildiği bilinmektedir.

Kavşak noktasında bulunan bir ülke olma sıfatı paralelinde Tiflis'in de bölgenin en önemli ticaret ve finans merkezi haline getirilmesine yönelik hedeflere yönelik çalışmalar da devam etmektedir. Dış ticaretin libere edilmesine ilave olarak bankacılık alanında da çabalar gözlenmekte, ayrıca, bu politikanın önemli ayaklarından Batum Limanı'nın ardından Poti Limanı'nın da özelleştirilmesine gayret gösterilmektedir. Poti Limanı'nın yanında ayrıca bir serbest bölge kurulmuştur. Ülkede serbest bölgelere ilişkin mevzuat 2007 yılı ortalarında tamamlanmış olup, BAE ülkesi RAKIA firması tarafından yatırımı yapılan Poti serbest bölgesi bu konudaki ilk örnek olmuştur.

Yabancı sermayenin teşvik edilmesine yönelik ayrı bir mevzuat bulunmamakta ve yabancı sermaye henüz somut maddi teşviklerle desteklenmemektedir. Yatırım konusunda ülkenin avantajları olarak:

Genellikle batılı ülkelerde geçerli olan mevzuatın benimsenmiş olması.
Şirket ve şube kurulmasının basitleştirilmesi.
Özelleştirme sürecinin yoğun olarak devam etmesi.
Vergilerin az sayıda ve makul oranlarda olması.
Bir çok ülke ile Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması bulunması.
İş Kanunu'nun yatırımcılar için elverişli özellikleri bulunması.
Hakemlik uygulaması bulunması.
Ruhsat ve izin uygulamalarının sınırlı sayıda olması.
Gürcistan'dan ve Gürcistan'a para transferi konusunda sınırlama olmaması.
Kazancın ülke dışına çıkartılabilmesi.
Rekabetin henüz yoğunlaşmaması nedeniyle pazara giriş imkanının bulunması.
sayılmaktadır.

Yatırım konusunda dezavantajlar olarak ise:

Mevzuatın sıkça değişmesi.
Resmi makamların sıkça değişmesi.
Yabancı yatırımcılara özel bir teşviğin bulunmaması.
Finans Polisi'nin faaliyetlerinin zaman zaman şeffaf ve anlaşılır olmaması.
Gürcistan şirketler mevzuatının yetersizliği.
Hukuk sisteminde (kefalet vb.) henüz düzeltilmemiş olan bazı noktalar.
Mali suçlara uygulanan cezalardaki (orantısız cezalar gibi) tartışmalar.
Mevcut kanunların yorum farklılıklarına açık yapısı.
Mülkiyet haklarına, özellikle fikri mülkiyet haklarına yönelik korumanın zayıf olması.
Sınai ARGE faaliyetlerinin bulunmaması.

görülmektedir.

Rusya Federasyonu ile yaşanan siyasi sıkıntıların ekonomik olarak da ülkeye zarar vermesi, finansal kaynak yetersizlikleri ve eski sistemden büyük farklılık arz eden rekabetçi temele dayalı yeni ekonomik modelin kurum ve kavramlarının toplum tarafından da benimsenmesinin güçlüğüne ek olarak, aciliyeti iyice hissedilen sosyal harcamalar için de kaynak yaratma gerekliliği hükümetin mevcut hedeflerine giden yoldaki en büyük engelleri oluşturmaktadır.

Hükümetin, mali usulsüzlük ile mücadele prosedürünü yabancı yatırımı ülkeye çekme hedefi ile çelişmeyecek bir çizgiye getirebilmesi konusunda bazı ilerlemeler kaydetmiş olması, gümrük prosedürlerinin oturması ve sıkıntıların azalması, ekonominin kayıt altına alınma çabalarında alınan mesafe olumlu gelişmeler arasındadır.

Devrimden bu yana atlatılan siyasi gerginlik ve yaşanan savaşa rağmen istikrar ve kalkınmanın sürdürülebilir kılınması bakımından 2009-2010 yıllarında ülkenin siyasi anlamda istikrara kavuşmasının önemi açıktır. Bu itibarla, hükümetin bir taraftan yabancı yatırımı çekmeye yönelik gayretlerindeki, diğer taraftan da halkın acil sosyal ihtiyaçlarına cevap verebilmedeki başarısı bu dönemin performansında belirleyici olacaktır.

Bu dönemde Gürcistan'a en büyük desteği veren ve konjonktürün etkilerini de arkasına alan Türkiye'nin ticaret ve ekonomi alanlarında rakamlarda da görülen mevcut ağırlığını, Rusya Federasyonu-Gürcistan savaşından sonra iki ülke ilişkilerinin

ciddi şekilde açılması ve doğulu ve batılı ülke firmalarının Gürcistan'da yoğun şekilde faaliyete başlaması olasılıklarının bulunduğu yakın ve orta vadede devam ettirebilmesi için önem arz eden hususlar şu şekildedir:

Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması'nın yürürlüğe girmesi.

Türk malına yönelik olumsuz imajın ortadan kaldırılmasına yönelik fuar katılım, alım heyeti gibi faaliyetlerin devamı ve Türk iş merkezleri ve/veya mağazalar/marketler zinciri benzeri oluşumların hayata geçirilebilmesi.

Gürcistan pazarında Türk ürünleri açısından açığı olan sektöre yönelik fuar ve alım heyetlerinin düzenlenmesi.

Gürcistan'a giriş-çıkış yapan araç sayısının 2008 yılında 162.420 TIR'ın üzerine çıktığı göz önüne alınarak, UND, RODER gibi kuruluşlar tarafından bu ülkede bir temsilcilik açılması ve nakliyat konusunda yaşanan sıkıntı ve gelişmelerin bu şekilde ele alınması.

Türkiye'yi Gürcistan açısından önemli bir konuma sokan Sarp Sınır Kapısı'nın modernizasyonunun tamamlanması, Çıldır-Aktaş Sınır Kapısının açılması ,ayrıca, iki ülke arasındaki Türkgözü Sınır Kapısı'na yakın olan ve Gürcistan topraklarında kalan bozuk yol bölümünün onarımı.

Ticaretin yürüdüğü Batum ve Poti Limanları, Poti Serbest Bölgesi gibi önemli noktalarda gelişmelerin takibi.

Gürcistan'da faaliyet gösteren Türk firmalarında gözlenen artış ve giderek daha farklı bölgelerden büyük firmaların da bu pazara girmesi ile, mevcut Gürcü-Türk İşadamları Derneği'nin hem işadamlarının değişen ve karmaşıklaşan ihtiyaçlarına cevap verebilmesi hem de iş çevrelerinin bir arada hareket edebilmenin avantajlarından yararlandırılması amacıyla mümkün olduğu kadar fazla firmayı kapsayacak şekilde güçlenmesi.

İki ülke arasında yükselen ticaret hacmine ve yakınlık avantajına rağmen ticari ilişkiler istenilen boyutta değildir. Ticaretin geliştirilememesi iki ülkeyi birbirine bağlayan altyapıdaki eksiklikler, Gürcistan'da bankacılık sisteminin yeterince gelişmemiş olması ve mevzuat boşluklarından kaynaklanmaktadır. Türkiye ile Gürcistan arasındaki ticarete kargo ve bavul ticaretinin önemli bir payı olduğu dikkate alındığında; Türkiye'nin gerçek ihracat miktarının resmi rakamların çok üzerinde olduğu açıktır.

Birçok Türk işadamlarının Sarp Sınır Kapısı'nın açıldığı 1989 yılından beri Acara Özerk Cumhuriyeti ile ticari ve ekonomik ilişkileri mevcut olup, söz konusu ilişkiler özellikle 2004 yılında Acara'daki yönetim değişimini müteakiben 3 yılda büyük ivme kazanmıştır. Bunda büyük ölçüde söz konusu yönetim değişikliğine bağlı olarak izlenen ekonomik politikadaki değişimin geçmiş döneme kıyasla Acara'da sağlamış olduğu güven ortamının etkisi bulunmaktadır.

9. Ekonomi Bakanlığı Tarafından 2014 Yılında Milli Katılımda Devlet Desteği Olan Fuarlar

FUAR ADI	BAŞLANGIÇ	BİTİŞ	KONU	ŞEHİR
CAUCASUSBUILD - 19. KAFKASYA YAPI VE YAPI TEKNOLOJİLERİ FUARI	21.05.2014	24.05.2014	YAPI VE YAPI MALZEMELERİ	Tiflis
AGRO FOOD DRINK EXPO	19.11.2014	21.11.2014	GIDA	Tiflis
INTERNATIONAL FURNITURE SALON	10.12.2014	13.12.2014	MOBİLYA	Tiflis

• Bireysel Katılımda Devlet Desteği Olan Fuarlar

[Caucasus Healthcare \(Tiflis – 18-Haziran/Her Yıl\)](#)

Medikal

[Georgia Build \(Tiflis - Eylül/Her Yıl\)](#)

Yapı, İnşaat Teknoloji ve Makinaları

[GIHE - Georgian International Healthcare Exhibition \(Tiflis - Mart/Her Yıl\)](#)

Tıbbi teknoloji, sağlık, eczacılık,

[GIOGIE-Georgian International Oil, Gas. Energy and Infrastructure Conference and Showcase \(Tiflis - Mart/Her Yıl\)](#)

Enerji: Konvansiyonel ve Yenilenebilir Enerji

[Tbilisi Motor Show \(Tiflis - Ekim/Her Yıl\)](#)

Otomotiv